

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова гуманітарно-педагогічного факультету

Неля ПОДЛЕВСЬКА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шрифти

Назва дисципліни

Призначення Робочої програми

Для освітніх програм різних спеціальностей

Рівень вищої освіти*

Перший (бакалаврський)

Мова навчання

Українська

Обсяг дисципліни, кредитів ЄКТС

4

Статус дисципліни

Вибіркова

Факультет (до якого відноситься кафедра)

Гуманітарно-педагогічний

Кафедра (за якою закріплена дисципліна)

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Форма здобуття освіти	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю
			Аудиторні заняття					Самостійна робота (в т.ч. ІРС)	Залік
	Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття		
Д	4	120	50	-	-	50	-	70	+
З	4	120	12	-	-	12		108	+

Робочу програму склала

Підпис

канд. пед. наук, доц. Лариса КОРНИЦЬКА

ступінь, учене звання

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Схвалена на засіданні кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Протокол від 29 серпня 2025 № 1.

Завідувач кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Підпис

Олена САМБОРСЬКА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

2 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Шрифти» (практикум) пропонується для здобувачів вищої освіти, які цікавляться графікою, дизайном, каліграфічним письмом як цивілізаційним здобутком людства. Дисципліна «Шрифти» (практикум) покликана навчити практичним навичкам зі створення та відображення різних видів шрифтів. Під час практикуму набуваються практичні навички і знання, як, де і для чого використовується той чи інший тип шрифту.

Шрифтова каліграфія – це не тільки мистецтво гарного письма, коли під словом «письмо» маємо на увазі курсив або скоропис, а й мистецтво рукописного шрифту як таке. Терміни «каліграфія» та рукописний шрифт тотожні, а відтак, перелік основних типів шрифтів набуває такого вигляду: каліграфічний (рукописний), мальований, римований (гравірувальний), складальний. У цьому переліку шрифтова каліграфія пропонується як естетичне мистецтво.

Мета дисципліни. Оволодіння технікою каліграфічного письма.

Предмет дисципліни. Шрифти (шрифтова каліграфія).

Завдання дисципліни. Набути практичних навичок у створенні шрифтових композицій, що дозволить розвинути ретельність та культуру у створенні реклами художніх творів.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: *володіти* професійною термінологією та основними поняттями, що стосуються мистецтва шрифтів; демонструвати здатність до практичного виконання різних шрифтів у графічних творах; використовувати різні інструменти та стилістику написання шрифтів під час виконання практичних робіт; *розрізняти* види шрифтів, *визначати* різні типи інструментів для виконання того чи іншого типу шрифту.

3. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділу	Форма здобуття освіти денна	
	Кількість годин, відведених на:	
	Практичні заняття	Самостійну роботу
1. Передісторія письма	16	22
2. Різновиди латинського шрифту	18	26
3. Український шрифт (рутенія)	16	22
Разом за семестр	50	70

4 Програма навчальної дисципліни

4.1 Зміст лекційного курсу

Лекцій не передбачено

4.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних робіт для студентів денної форми здобуття освіти

№ з/п	Тема практичної роботи	Кількість годин
ПР 1	Вправи з каліграфії з використанням тонкого пера для письма	4
ПР 2	Латинські шрифти - квадратний капітал (capitalis quadrata)	4
ПР 3	Вправи з каліграфії – rustica, з використанням широкого пера для письма	4
ПР 4	Каліграфічна практика – Англійський курсив (Copperplate)	4
ПР 5	Створення вітальної листівки з використанням шрифту Copperplate	4
ПР 6	Каліграфічна практика – Готичний шрифт	4
ПР 7	Створення композиції з використанням готичного шрифту	4
ПР 8	Каліграфічна практика – український шрифт (рутенія)	6
Разом за семестр		50

Перелік практичних робіт для студентів заочної форми здобуття освіти

№ з/п	Тема практичної роботи	Кількість годин
1	Каліграфічна практика – латинські шрифти (capitalis quadrata, Copperplate, готичний шрифт)	6
2	Каліграфічна практика – український шрифт (рутенія)	6
Разом за семестр		12

4.2 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, удосконаленні навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності: підготовці до лекційних і практичних занять, підготовці до контрольних точок. Основними напрямками самостійної роботи студентів є закріплення теоретичних положень курсу (вивчення конспекту лекцій, самостійне опрацювання навчально-методичних джерел), завершення та оформлення результатів практичних робіт.

До послуг здобувачів сторінка навчальної дисципліни у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни та необхідні документи з її навчально-методичного забезпечення.

Індивідуальне завдання – це самостійне вивчення певної частини програмного матеріалу, його осмислення, узагальнення, систематизація, закріплення та розширення теоретичних знань, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності, що складає як навчальний, так і дослідницько-практичний компоненти у межах навчальної програми курсу.

У зміст самостійної роботи студентів входить виконання індивідуального завдання, яке передбачає збір необхідної інформації для виконання реферату (презентації) до певного питання програмного матеріалу.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1 / 2	Підготовка до ПР №1. / Підготовка до виконання та здачі ПР№1.	8
3 / 4	Підготовка до ПР №2. / Підготовка до виконання та здачі ПР№2.	8

Кінець таблиці

5 6	Підготовка до ПР №3. Підготовка до виконання та здачі ПР№3.	8
7 8	Підготовка до ПР №4. Підготовка до виконання та здачі ПР№4. Збір матеріалу для написання реферату.	8
9	Підготовка до ПР № 5. Підготовка до виконання та здачі ПР№5. Збір матеріалу для написання реферату.	8
11 12	Підготовка до ПР Л№ 6. Підготовка до виконання та здачі ПР№6. Збір матеріалу для написання реферату.	8
13 14	Підготовка до ПР № 7. Підготовка до виконання та здачі ПР№7. Завершення написання реферату та його оформлення.	10
15 16	Підготовка до ПР №8. Підготовка до виконання та здачі ПР№8. Підготовка до презентування індивідуального завдання.	10
17	Підготовка до контрольних заходів.	2
Разом за семестр		70

На самостійне опрацювання (індивідуальне завдання) здобувач обирає одну з тем, що розширює програмний матеріал й готує презентацію або реферат і презентує його на заліковому тижні семестру. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням здійснює викладач згідно з розкладом консультацій.

Орієнтовні теми для індивідуальної роботи

1. Загадки єгипетського письма.
2. Клинописні форми письма – найдавніші форми збереження і передачі інформації.
3. Фінікійська абетка – першооснова звукового письма.
4. Виникнення слов'янської писемності.
5. Створення гуманістичної писемності – ренесанс-антикви (античної традиції квадрата).
6. Стил письма квадратний капітал (capitalis quadrata)
7. Рустика (rustica) – основний тестовий стиль раннього середньовіччя .
8. Витонченість і шляхетність Англійського курсиву (Copperplate) – стилістика XVII-XVIII століть.
9. Утворення нової класичної антикви у Західній Європі (кінець XVIII – початок XIX ст.).
10. Містичність і краса готичного шрифту.
11. Рутенія – автентика українського письма.
12. Ієрогліфічне мистецтво японського письма.
13. Мистецтво каліграфії в мусульманській культурі.
14. Історія першодруку.
15. Першодрукарі на українських землях.

5 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій та методів навчання, зокрема: практичні заняття (з використанням методів візуалізації, пояснення, дискусії тощо), самостійна робота (робота з оволодіння практикою каліграфічного письма, виконання індивідуальних завдань, підготовка до контрольних точок тощо), з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій.

6 Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу, в т.ч. з використанням Модульного середовища для навчання.

Використовуються такі методи поточного контролю, як:

- оцінювання результатів виконання практичних робіт;
- оцінювання результатів виконання індивідуального завдання.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати усіх видів поточного контролю. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу, встановленого для кожної структурної одиниці) з усіх видів поточного контролю отримує **залік**. Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи, суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, вважається таким, який **має** академічну заборгованість. Заборгованості залишається поки здобувач не виконає весь обсяг, передбачений Робочою програмою для цього виду роботи. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

7 Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) навчання за погодженням із викладачем може відбуватись в он-лайн режимі.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця занять у семестрі.

Виконання практичного завдання завершується його здачею у терміни встановлені графіком самостійної роботи.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені плагіат, використання штучного інтелекту (без вірного цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, які сприяють формуванню компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

8 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених її Робочою програмою, здобувач денної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни, може набрати до 60 балів.

Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного контролю набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти. Під час оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з будь-якого виду навчальної роботи (структурної одиниці) використовуються нижче наведені узагальнені критерії:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих PRH та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .

Кінець таблиці

Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти у семестрі

Аудиторна робота								Самостійна робота	Тестовий контроль	Семестровий контроль
Практичні заняття								Індивідуальне завдання	ТК	залік
1	2	3	4	5	6	7	8			
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)										
6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	За рейтингом
48-80								6-10	6-10	60-100**

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми здобуття освіти

Аудиторна робота		Самостійна, індивідуальна робота		Контрольні заходи	Разом
Практичне заняття		Контрольна робота		перегляд	Сума балів
1	2	Якість виконання	Захист роботи		
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)					
9-15	9-15	30-50	6-10	6-10	60-100
18-30		30-50	6-10	6-10	

Оцінювання якості виконання контрольної роботи студентами заочної форми здобуття освіти

Контрольна робота передбачає виконання двох завдань: перше – виконання графічної композиції з використанням одного з обраних шрифтів (формат аркушу А-4); друге – розроблення презентації щодо однієї з тем (див. Орієнтовні теми для індивідуальної роботи). При оцінюванні контрольної роботи враховуються якість її виконання та захист, кожен з цих показників оцінюються максимально: практичне завдання №1 – 30 балів, завдання №2 – 10 балів, загальна максимальна сума балів становить 40.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

Таблиця – Розподіл балів між завданнями контрольної роботи здобувача вищої освіти

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал	Потенційні позитивні бали* (середній бал)	Максимальний (високий) бал
Практичне завдання №1	30	40	50
Практичне завдання №2	6	8	10
Всього балів	36		60

Примітка. *Позитивний бал за контрольну роботу, відмінний від мінімального (36 балів) та максимального (60 балів), знаходиться в межах 37-59 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) контрольної роботи.

Кожне завдання контрольної роботи здобувача вищої освіти оцінюється з використанням нижченаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (щодо визначення достатнього, середнього та високого рівня).

Оцінювання результатів практичної роботи

При оцінюванні практичного завдання викладач керується узагальненими критеріями, наведеними у таблиці «Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти».

Практична робота оцінюється викладачем з урахуванням таких критеріїв: самостійність та правильність виконання; повнота володіння темою практичного завдання; оформлення роботи.

У випадку виявлення здобувачем рівня знань, нижчого ніж 60 відсотків від максимального балу, встановленого Робочою програмою для кожної структурної одиниці, практична робота йому не зараховується, тож здобувач має доопрацювати ПР і здати у визначені викладачем строки.

Оцінювання результатів виконання індивідуального завдання

ІЗ здобувача вищої освіти оцінюється аналогічно з використанням вищенаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (мінімальний позитивний бал – 6 балів, максимальний – 10 балів). При підготовці тез доповідей на конференцію у якості ІЗ здобувач вищої освіти отримує максимальний бал (10) за його виконання.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (залік)

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання у балах з усіх видів навчальної роботи до електронного журналу.

Семестровий залік виставляється на останньому занятті за умови якщо загальна сума балів, яку накопичив здобувач з дисципліни за результатами поточного контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення. Присутність здобувача у цьому випадку не є обов'язковою.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені нижче у таблиці «Співвідношення».

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна оцінка (рівень досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
C	73-82		
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

9 Питання для самоконтролю результатів навчання

- 1 Назвіть, що є шрифтом ?
2. Як форма та текст поєднуються у шрифтових композиціях?
3. Як правильно використовується контраст у шрифтах?
4. Що таке контраст? Види контрастів?
6. Що таке ритм? Що таке динаміка?
8. Як ритм та динаміка поєднуються у тексті?
9. Які бувають різновиди технік виконання робіт з побудови шрифту?
10. Які матеріали застосовуються при роботі над шрифтовою композицією?
11. Які види шрифтів вам відомі?
12. Якими інструментами виконуються шрифти?
13. Призначення елементів побудови літер?
14. Класифікація шрифтів за стилем епохи їх створення?
15. Які бувають різновиди слов'янських шрифтів?
16. Що таке слово-образ?
17. Що впливає на форму шрифту?
18. Визначення образності шрифту?
19. Визначення читабельності шрифту?
20. Побудова ритмічності композиції?

10 Навчально-методичне забезпечення

Презентації до тем практичних робіт розміщені в Модульному середовищі для навчання. Тести до тематичного контролю.

11 Матеріально-технічне та програмне забезпечення дисципліни (за потреби)

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

12 Рекомендована література

1. Технологія набору та верстки [Текст]: навч. посіб. / Д. В. Васишин, О. М. Васишин; за ред. О. В. Мельникова. – Львів : Укр. акад. друкарства, 2011. – 272 с.
2. Світлий шрифт; Шрифт; Штриховий шрифт // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ : ВЦ «Академія», 2007. – С. 372
3. Декоративний шрифт // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. – Київ : ВЦ «Академія», 2007. – С. 265.
4. Шрифти класичних мов // Енциклопедичний словник класичних мов / Л. Л. Звонська, Н. В. Корольова, О. В. Лазер-Паньків та ін.. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. –С. 547. – 552 с.
5. Мітченко В.С. Естетика українського рукописного шрифту / Віталій Мітченко. – Київ: Грамота, 2007. – 207 с.
6. Мудрак М. Понад кордонами. Модерна українська книжкова графіка. 1914–1945. «Альбом» / Мирослава Мудрак. – К.: Видавництво: Критика, 2008. – 176 с.
7. Орос О. Грушівський монастир і початки кириличного слов'янського книгодрукування [Текст] : штрихи з історії укр. друкарства / Олександр Орос. – Ужгород : Закарпаття, 2001. – 272 с.
8. Сучасний український шрифт. Режим доступу: http://cyreading.blogspot.com/2012/11/blog-post_29.html
9. Книжкова графіка. Режим доступу: <http://www.slideboom.com/presentations/137093/26>

13 Інформаційні ресурси

- 1 Модульне середовище для навчання. URL : <https://msn.khmnu.edu.ua/>
- 2 Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php
- 3 Репозитарій ХНУ. URL : <https://library.khmnu.edu.ua/#>.